

Gemeente Westervoort

Dorpsplein 1
Postbus 40
6930 AA Westervoort

(026) 317 99 11
gemeente@westervoort.nl
www.westervoort.nl

Aan de raad van de gemeente Westervoort
Dorpsplein 1
6931 CZ Westervoort

datum : 14 januari 2020
zaaknummer : Z/20/060521 /201440248
onderwerp : Structurele effecten Najaarsnota en omvang taakstelling
contactpersoon : Peter Breukers

Geachte leden van de raad,

Vorige maand stond de Najaarsnota 2019 op de agenda van uw raad. De Najaarsnota liet zien dat we afstevenen op een groot negatief saldo over het boekjaar 2019. Dat komt met name door grote overschrijdingen op de budgetten voor het sociaal domein: de lasten voor jeugdzorg en WMO lopen ook in onze gemeente tot grote hoogte op.

(On)houdbaarheid van de financiële positie

Het financieel beeld dat uit de Najaarsnota naar voren komt, doet het ergste vrezen voor de houdbaarheid van onze meerjarenbegroting. Officieel is de meerjarenraming sluitend. Maar als de kosten voor het sociaal domein in 2020 en latere jaren even hoog blijken te zijn als in 2019, dan slaat onze begroting volledig uit het lood.

Daar komt nog bij dat we grofweg de helft van onze algemene reserve in moeten zetten om het voorziene tekort over 2019 af te dekken. Als 2020 hetzelfde verloopt als 2019, dan verdampt ons vermogen en zijn onze reserves op.

Er is ons college dan ook alles aan gelegen om helder te krijgen hoe de financiële situatie er voor staat en vervolgens om de financiën onder controle te houden.

Financiële ontwikkelingen

Bij de bespreking van de Najaarsnota in de decembervergadering van uw raad, zegden wij toe dat wij een actueel beeld zouden scheppen van de financiën.

De Najaarsnota is enkel gericht op de bijstelling van de lopende begroting. Wij hebben daarom een inventarisatie gemaakt van de structurele doorwerking van de meldingen in de Najaarsnota. Ook hebben we eventuele nieuwe ontwikkelingen in kaart gebracht die sinds de Najaarsnota naar voren kwamen.

Uit deze inventarisatie, die samen met alle teams in de organisatie is gemaakt, komen onderstaande structurele effecten voor onze begroting naar voren. Let wel: het betreft een inventarisatie, ons college geeft (nog) geen oordeel over (on)wenselijkheid of (on)vermijdelijkheid.

Structurele effecten NJN 2019	2020		2021		2022		2023	
V=voordeel; N=nadeel; bedragen x 1.000 euro								
Bijdrage VGGM en Veilig Thuis	75	N	75	N	75	N	75	N
BUIG-gelden/opdracht RSD	70	N						
Bijzondere bijstand	70	N	70	N	70	N	70	N
Collectieve ziektekostenverzekering	19	N	19	N	19	N	19	N
Jeugdzorg	500	N	500	N	500	N	500	N
Volksfeesten	-21	V	-21	V	-21	V	-21	V
Sociaal loket 1Stroom	70	N	70	N	70	N	70	N
WMO-vervoersvoorzieningen	80	N	80	N	80	N	80	N
WMO-hulp bij de huishouding en begeleiding	943	N	1.068	N	1.068	N	1.068	N
Saldo	1.806	N	1.861	N	1.861	N	1.861	N

De beknopte toelichting op deze cijfers is als volgt:

Bijdrage VGGM en Veilig Thuis

Onze bijdrage aan VGGM neemt toe, gebaseerd op de vastgestelde meerjarenraming van VGGM. Omdat de wet is gewijzigd, krijgt bovendien Veilig Thuis meer taken. In 2019 werden die extra taken nog betaald door de centrumgemeenten Arnhem en Ede. Dat is met ingang van 2020 niet langer het geval en moet elke gemeente daar zelf zorg voor dragen.

BUIG-gelden/opdracht RSD

Onder de nieuwe opdracht aan de RSD (ook wel 'businesscase' genoemd), heeft de RSD een extra uitstroombetaling. Na een wat trage start, ligt de uitstroom op koers en voldoet de uitstroom aan de gestelde doelen. Omdat tussentijds de BUIG-gelden gekort zijn door het Rijk, hebben we in 2020 een klein nadeel. In de jaren daarna slaat dat om in een bescheiden voordeel, bovenop de al ingeboekte voordelen ('schadelastbeperking'). Vanwege de grote onzekerheden in de hoogte van de BUIG-gelden, lijkt het verstandig om deze extra voordelen nog niet in te boeken.

Bijzondere bijstand

De lasten voor bijzondere bijstand zijn te laag geraamd.

Collectieve ziektekostenverzekering

Het beroep op de collectieve ziektekostenverzekering die mensen via de gemeente kunnen afsluiten stijgt met 17% (ten opzichte van basisjaar 2018). Dat leidt tot een extra last in het armoedebeleid.

Jeugdzorg

Vooralsnog moeten we er vanuit gaan dat de stijging van het beroep op jeugdhulp (met name in de geestelijke gezondheid) die we in 2019 zagen, structureel is. Volledigheidshalve wijzen we erop dat wij via de Meicirculaire bijna 500.000 euro extra hebben gekregen vanwege de stijgende lasten jeugdzorg. Daarmee wordt de overschrijding in de jeugdzorg gedekt, zij het dat we de extra bijdrage van het Rijk in de algemene middelen hebben laten lopen (dat wil zeggen: we dekken er andere lasten mee).

Volksfeesten (kermis)

De lasten voor de kermis zijn te hoog geraamd.

Sociaal Loket 1Stroom

Bij de start van 1Stroom zijn alle medewerkers van de beide gemeenten in dienst getreden van 1Stroom, behoudens de griffiers en de griffiemedewerkers. Vanwege de grote verschillen in werkwijzen van de beide gemeenten in de toegang tot het sociaal domein (het Goed voor Elkaar Team en het Loket Wwz), zijn een aantal gedetacheerde medewerkers bij een van beide gemeenten achtergebleven. Dat herstellen we nu door hen alsnog in dienst te laten treden bij

1Stroom. Dat leidt per saldo tot een stijging van de 1Stroom-begroting waar Westervoort 37% aan bijdraagt.

WMO-vervoersvoorzieningen

Wij verstrekken structureel meer vervoersvoorzieningen dan geraamd. De vergrijzing en het abonnementstarief veroorzaken een grotere vraag, hogere lasten en lagere baten (minder eigen bijdragen) op dit budget.

WMO-hulp bij het huishouden en begeleiding

De stijging van de lasten voor hulp bij het huishouden en voor begeleiding is 'de klapper' voor onze financiële positie. De stijging wordt grofweg voor de helft verzaakt door hulp bij het huishouden en voor de andere helft door toename van de begeleiding. De stijging kent drie oorzaken:

1. In 2020 stijgt het tarief voor hulp in huishouding aanzienlijk vanwege nieuwe cao-afspraken in de sector en vanwege het ministeriele besluit 'reële kostprijzen' te hanteren;
2. Vanwege de vergrijzing en vanwege de invoering van het abonnementstarief stijgt de vraag naar hulp en begeleiding;
3. Vanwege de invoering van het abonnementstarief dalen de eigen bijdragen. Net als voor de jeugdzorg hebben we hier een compensatie voor gekregen van ruim een ton per jaar die we via de algemene middelen hebben laten lopen (en dus niet hebben toegevoegd aan het WMO-budget).

Actuele financiële positie

Per saldo leiden de bovengenoemde structurele effecten tot de volgende prognose voor onze meerjarenbegroting:

Meerjarenraming per januari 2020	2020		2021		2022		2023	
V=voordeel; N=nadeel; bedragen x 1.000 euro								
Saldo begroting na septembercirculaire 2019	-133	N	418	V	524	V	419	V
Structurele effecten NJN 2019	-1.806	N	-1.861	N	-1.861	N	-1.861	N
Meerjarenraming	-1.939	N	-1.443	N	-1.337	N	-1.442	N

Uit bovenstaande tabel blijkt dat wij een structurele bezuiniging nodig hebben van 1.442.000 euro om de begroting sluitend te maken. Omdat wij uw raad ook graag enige keuzemogelijkheid willen bieden, zien wij het als onze opdracht om voor ongeveer 1,7 miljoen aan bezuinigingsvoorstellen voor te bereiden.

Voorbehoud

Voor de volledigheid melden wij dat bovenstaande tabel er vanuit gaat dat 'de miljard' die het Rijk beschikbaar heeft gesteld voor de komende drie jaar om gemeenten enigszins in staat te stellen de lasten van met name de jeugdzorg te dragen, structureel wordt. Mocht dat onverhoopt niet zo zijn, dan stijgt het tekort met enkele tonnen per jaar en zijn dus ook meer bezuinigingen nodig.

Ook zijn wij er in bovenstaande opstellingen vanuit gegaan dat de lasten voor jeugdzorg en de WMO niet jaarlijks blijven toenemen. We gaan er vanuit dat de lasten na 2020 gelijk blijven. Blijven de lasten wel jaar op jaar extra toenemen, dat stijgt onze taakstelling navenant.

Als laatste voorbehoud merken wij nog op dat we in onze meerjarenraming al een taakstelling hebben opgenomen van vier ton structureel in het sociaal domein. Die is nog niet gerealiseerd. Mocht dat niet lukken, dan verslechtert het meerjarenbeeld met vier ton en moeten we die elders bezuinigen.

Ongekend

Een taakstelling van 1,4 miljoen (plus keuzemogelijkheden) klinkt abstract. En zolang we daar geen concrete voorstellen aan hangen, is het dat natuurlijk ook. Wij willen u er echter van

proberen te doordringen dat we deze operatie niet af zullen kunnen ronden zonder besluiten te nemen die diep ingrijpen in onze gemeente en onze gemeenschap. Er is geen makkelijke of pijnloze manier om 1,4 miljoen te bezuinigen. Evenmin is er veel ruimte voor 'heilige huisjes' of het definiëren van beleidsterreinen waar we niet aan willen komen. Daarvoor is de taakstelling veel te groot.

Vervolg: twee paden

Hierboven hebben we de globale bezuinigingstaakstelling vastgesteld. Het vervolgtraject kent twee paden. Allereerst bekijkt ons college individueel en collectief hoe we door scherper aan de wind te zeilen de lasten al in 2020 kunnen beperken. We hebben weliswaar een vastgestelde, sluitende begroting, maar gelet op het bovenstaande gaan we er vanuit dat we ook in 2020 afstevenen op een tekort. De begroting 2020 uitvoeren als ware er niets aan de hand is dan ook geen optie. Bij de Voorjaarsnota zullen wij uw raad formeel voorstellen de begroting 2020 bij te stellen in de zin dat we dingen die we wilden doen, bij nader inzien niet kunnen of zullen doen.

Kaders

Het tweede pad is het pad naar het sluitend houden van de meerjarenraming. Zoals hierboven al opgemerkt, is het een enorme klus om voor 1,7 miljoen aan voorstellen te bedenken, nog afgezien van de vraag of die voorstellen politiek haalbaar zullen zijn. Ons college geeft er dan ook de voorkeur aan een tussenstap in te voegen en uw raad te betrekken bij het ontwerpen van de taakstelling.

Wij hebben behoefte aan politieke kaders. In overleg met de griffie organiseren wij daarom een avond in maart om te discussiëren over verschillende benaderingswijzen die we kunnen kiezen bij het samenstellen van de bezuinigingen. Zonder op de discussie vooruit te willen lopen, horen wij graag uw opvatting over vragen als Zoeken we de bezuinigingen primair waar de overschrijdingen ontstaan, dat wil zeggen in het sociaal domein, of zoeken we breder? Schrappen we in de lastenkant of is het acceptabel om voor onze inwoners de gemeentelijke belastingen te verhogen om specifieke voorzieningen overeind te houden? Zijn onze ambities bikkelhoud of wordt onder druk van de bezuinigingen (bijna) alles vloeibaar?

Tussen nu en maart zal ons college enkele scenario's op hoofdlijnen uitwerken zodat we die tijdens de genoemde avond met u kunnen bespreken. De uitkomst van die bespreking gebruiken we vervolgens om het 'bezuinigingspakket' op te laden dat we u bij de Voorjaarsnota voor zullen leggen.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van Westervoort,

P.J.E. Breukers
gemeentesecretaris

drs A.J. van Hout
burgemeester